

DISSERTATIONES

– KONFERENCIA –

DIGITALIZÁCIÓ A KÖZIGAZGATÁSBAN

Lehetőségek és kihívások

Láncos Petra Lea* – Gerencsér Balázs** – Berkes Lilla***
– Sántha György****

A közigazgatás digitalizálása már mintegy két évtizede szerepel az európai tagállamok napirendjén, hogy a közigazgatásaikat hatékonyabbá és interoperábilissá tegyék. A digitalizáció számos előnyt jelenthet a közigazgatás területén: felgyorsíthatja az eljárásokat, egyben csökkentheti a személyzeti és nyilvántartási kiadásokat egy olyan időszakban, amikor a nemzeti kormányok a kiadások mérséklésére törek-szenek. Emellett megteremti a személyes és egyéb adatokat tartalmazó közigazgatási nyilvántartások interoperabilitásának technológiai kereteit, ami rendkívül fontos az egyablakos ügyintézés szempontjából. Az e-közigazgatás hozzáférést biztosít a köz-igazgatási szolgáltatásokhoz a távoli településeken élő lakosok számára és megterem-ti a távmunkához szükséges kereteket a közigazgatási személyzet számára. Mindez biztosítja a közigazgatás megfelelő működését olyan válság- vagy vészhelyzetekben, mint amilyen a háború vagy a világjárvány.¹

A közigazgatás digitalizálása azonban egyben komoly kihívásokat is rejt magában: az adatvezérelt algoritmikus döntéshozatal súlyos legitimitási vagy diszkrimináci-ós problémákat vethet fel.² Erre példa az Egyesült Királyságban 2020-ban kirobbant

* Egyetemi tanár, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1174-6882>.

** Habilitált egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3885-4146>.

*** Egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8068-5852>.

**** Megbízott oktató, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar.

¹ Renata Gabryelczyk: Has COVID-19 Accelerated Digital Transformation? Initial Lessons Learned for Public Administrations. *Information Systems Management*, Vol. 37., No. 4. (2020) 303–309. <https://doi.org/10.1080/10580530.2020.1820633>

² Madalina Busuioc: AI algorithmic oversight: new frontiers in regulation. In: M. Maggetti – F. Di Mascio – A. Natalini (eds.): *Handbook of Regulatory Authorities*. Edward Elgar Publishers, 2022. 470–486. (preprint). <https://doi.org/10.4337/9781839108990.00043>

érettségi algoritmus-botrány, ahol az alkalmazott szoftver a leghátrányosabb helyzetű tanulók jegyeit kerekítette le túlzottan.³ Az automatizált döntéshozatal magában hordozza a tisztességtelen döntések kockázatát, például ha kiiktatja az ügyintéző mérlegelési jogkörét az egyes szolgáltatásokra való jogosultsággal kapcsolatos döntésekben.⁴ Ellenőrzés nélkül az algoritmusok akár idegengyűlölő döntéseket is hozhatnak: a hollandiai *gyermekgondozási segély-csalási botrány* jó példa erre. A hatóságok a csalással gyanúsított, jellemzően kisebbségekhez tartozó családokat kizárólag egy öntanuló, elfogult adatokkal táplált algoritmus „kockázati profíljá” alapján büntették, sokukat az anyagi csődbe kergetve.⁵

Az *Európai Adatkormányzási Rendelet (DGA)* az adatmegosztás feltételeinek szabályozásával az uniós polgárok, illetve gazdaság javát szolgáló, adatvezérelt innovációt hivatott ösztönözni.⁶ A tagállamokon belül, illetve között zajló adatcserét vagy a digitális (pl. közigazgatási) nyilvántartások interoperabilitását azonban nem csak szemantikai⁷ és műszaki kihívások, hanem olyan jogi követelmények is akadályozhatják, mint az adatbiztonság és adatvédelem.⁸ A teljes interoperabilitás ugyanis akár jogsértő is lehet, példa erre a *Grindr-botrány*, amikor az egészséggel és a szexuális preferenciával kapcsolatos adatok váltak különböző vállalatok között hozzáférhetővé.⁹

A digitalizáció egyenlőtlen fejlődése, a hozzáférés vagy az ellenőrzés hiánya szintén problémás lehet. A Magyar Országgyűlés által – a 2023. év végén elfogadott új szabályozás¹⁰ alapján – éppen bevezetésre kerülő „Digitális Állampolgár (DÁP)” okostelefonos alkalmazás tartalmazza az állampolgár összes jogosítványát és személyi igazolványát, lehetővé teszi az elektronikus aláírást, a hatóságokkal való kommunikációt, sőt a fizetést is. Mivel azonban a digitális állampolgársághoz tartozó funkciók digitalizálásának technikai üteme eltérő, az egyének nem férhetnek majd egyszerre hozzá a digitális állampolgárság funkcióinak teljes köréhez. Emellett a digitális anal-

³ Christina J. Colclough: Reshaping the Digitalization of Public Services. *New England Journal of Public Policy*, Vol. 34., No. 1. (2022) 3.

⁴ Stephan Grimmelikhuijsen – Albert Meijer: Legitimacy of Algorithmic Decision-Making: Six Threats and the Need for a Calibrated Institutional Response. *Perspectives on Public Management and Governance*, Vol. 5., No. 3. (2022) 232–242.

⁵ A közigazgatásban alkalmazott hollandiai botránnal kapcsolatban ld. Sarah de Heer: A Scandal on AI in Administration, Again. Fortifying Fundamental Rights in the Age of AI. *Verfassungsblog*, 25 July 2023. <https://verfassungsblog.de/a-scandal-on-ai-in-administration-again/>

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/868 rendelete (2022. május 30.) az európai adatkormányzásról és az (EU) 2018/1724 rendelet módosításáról (2)–(3) preambulumbekzdés, HL L 152., 2022.6.3., 1–44. o.

⁷ Petra Lea Láncos: Linguistic challenges of interoperable registers in the context of e-government services. *Pázmány Law Review*, Vol. 10., No.1. (2023) 7–11. <https://doi.org/10.55019/plr.2023.1.7-11>

⁸ Ld. pl. Hartmut Aden: Interoperability Between EU Policing and Migration Databases: Risks for Privacy. *European Public Law*, Vol. 26., No. 1. (2020) 93–108. <https://doi.org/10.54648/EURO2020006>

⁹ Aynne Kokas: Grindr and the Data Corpus: Theorizing Consent in Data Localization. In: *Proceedings of the 55th Hawaii International Conference on System Sciences* (2022). Maui, Hawaii, USA, January 4–7, 2022. 2801–2803. <https://doi.org/10.24251/HICSS.2022.347>

¹⁰ 2023. évi CIII. törvény a digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól (DÁP-tv.).

fabéták, a hardverrel vagy internetcsatlakozással nem rendelkező polgárok, például a lakosság idősebb vagy szegényebb rétege, de akár a kisebbségi nyelvek beszélői is nehézségekbe ütközhetnek a közigazgatási szolgáltatásokhoz való jogaik gyakorlása során az átalakult, digitális közigazgatási környezetben. Az érintettek ilyenkor arra kényszerülnek, hogy másokat vegyenek igénybe ügyeik digitális intézéséhez, de akár joghátrányhoz is vezethet, ha például a digitális analfabéta szülők képtelenek kommunikálni pl. KRÉTA-n keresztül.¹¹ Végül az is kockázatokat rejt magában, hogy a digitalizációval a közigazgatási dolgozók munkája is megfigyelhetővé válhat, ami a magánélethez való jog sérelmét okozhatja (vö. EJEB, 62617/00. sz. *Copland kontra Egyesült Királyság* ügy, 2007. április 3).

E kihívásokra tekintettel került megrendezésre az Ereky István Közjogi Kutatóközponttal együttműködésben a *Digitalizáció a közigazgatásban: Lehetőségek és kihívások* című konferencia a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karán. A következő oldalakon a 2024. szeptember 6-án, a REALaw Young Researchers' Forum azonos témájú konferenciájával egyidőben és egy helyen, magyar nyelven megrendezett *Fiatal kutatók konferenciája* nyomán született tanulmányokat olvashatják.

¹¹ Agnieszka Agata Tomaszewicz: The impact of digital literacy on e-government development. *Online Journal of Applied Knowledge Management A Publication of the International Institute for Applied Knowledge Management*, Vol. 3., No. 2. (2015) 45–53.

